

Bouw je aan het energiesysteem van de toekomst? Deze producten helpen je!

Programma

1. Inhoudelijke toelichting werkwijze Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda (ISA)

2. De aanpak van Limburg

3. In gesprek!

4. Van gesprek naar vervolg

1. Inhoudelijke toelichting werkwijze Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda (ISA)

Doel van vandaag

- **Overzicht te creëren**
 - Inzicht krijgen in hoe de verschillende producten en processen op elkaar aansluiten.
- **Ervaren hoe je tot keuzes komt.**
 - Producten zijn niet álles, hoe helpen producten ons om keuzes te maken?
- **Bouwen aan de volgende stap**
 - Jullie ideeën en ervaringen zijn nodig om de producten verder te ontwikkelen in 2026.

ISA december '24 - uit te werken in '25

Samen Sturen - Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem

Een duurzaam, betaalbaar, rechtvaardig en betrouwbaar energiesysteem is onze stip op de horizon. Om daar te komen wordt er op het Bestuurlijk Overleg Klimaat & Energie (BO K&E) van 19 december 2024 een interbestuurlijke samenwerkingsagenda energiesysteem vastgesteld door het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW) (hierna: 'partijen'). Netbeheer Nederland (NBNL) heeft een onmisbare rol in de uitvoering en verdere uitwerking van deze agenda. Zij onderschrijven de afspraken namens de netbeheerders.

Naar het energiesysteem van de toekomst

In 2050 moeten we een nieuw, klimaatneutraal energiesysteem hebben dat voor alle Nederlanders duurzaam, betaalbaar, rechtvaardig én betrouwbaar is, en daarmee ook veilig. Dit gaat niet vanzelf en de tijd dringt. Versterking van de gezamenlijke inzet van overheden, netbeheerders, bedrijven en burgers is nodig om ervoor te zorgen dat er tijdig duurzame energiebronnen beschikbaar zijn voor bedrijven om te verduurzamen, om de warmtetransitie te versnellen, door randvoorwaarden te regelen en de kosten te beheersen; door de ruimtelijke inpassing van de grote verbouwing van het elektriciteitsnet te regelen; door de veiligheid van het energiesysteem te borgen en door overbelasting van dit net zoveel mogelijk te voorkomen door er slim gebruik te van maken, en waar het past gebruik te maken van andere energiedragers en opslag en elektrificatie van mobiliteit. Bijvoorbeeld door kip-ei kwesties bij de uitrol van waterstof en groen gas te doorbreken.

Dit is slechts een greep uit de dilemma's en keuzes die de komende tijd aan de orde zijn. Om deze ingrijpende transitie succesvol verder te brengen, en vanuit de overtuiging dat het energiesysteem van de toekomst naast centrale ook in toenemende mate decentrale elementen kent, vraagt dit een gezamenlijk optreden van alle overheden, samen met de netbeheerders. Overheden en netbeheerders zijn onderling afhankelijk van elkaar. Daarom willen wij, vanuit deze wederzijdse afhankelijkheid, maar met verschillende verantwoordelijkheden en rollen, samenwerken op basis van gelijkwaardigheid. Dit doen wij op basis van een gezamenlijke visie, een langetermijnperspectief en deze voortschrijdende samenwerkingsagenda.

Meer samenhang in keuzes energiesysteem

We werken samen aan de energietransitie, en met succes. Dankzij de inspanning van overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven hebben we al veel bereikt. Om dit ook in de toekomst voort te zetten moeten we als overheden meer samenhang aanbrengen in de keuzes die we maken. Werken vanuit het gezamenlijke lange termijnperspectief, in de wetenschap dat niet alles te voorspellen is. We zetten alles op alles in de uitvoering. Om dat te bereiken bouwen we voort op het goede wat er ligt, en verkennen we waar nodig nieuwe wegen. Zo blijven we ons aanpassen aan de behoefte van de transitie, nu en in de toekomst. Deze samenwerkingsagenda biedt niet het antwoord op alle vragen, maar draagt bij aan het verbeteren van de interbestuurlijke samenwerking. Daarvoor willen we in elk geval werken aan de volgende verbeterpunten:

- **We zetten in op een gezamenlijke en lerende omgeving.** Daarbij erkennen we dat zowel formele sturing als informeel draagvlak essentieel zijn om het energiesysteem vorm te geven. Dit vraagt van ons allemaal een focus op samenwerking, het leren binnen en van de transitie, en voortdurend aandacht voor de uitvoering en de sociaal-maatschappelijke context waarin deze plaatsvindt.
- **We zetten in op eenduidige afspraken per energievisie over de inzet van energiedragers** (wat-voor-wie-wanneer). Dit gebeurt enerzijds vanuit het lokale en regionale perspectief over wat er nodig is en welke (on)mogelijkheden er zijn, en anderzijds vanuit de landelijke kaders voortvloeiend uit het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) en het Programma Energiehoofdstructuur (PEH). Er zal daarbij sprake zijn van wisselwerking en confrontatie van landelijke en provinciale visies waar beide mee worden verrijkt, en we samen voor de opgave kunnen gaan staan. We proberen netcongestie bij oplossingen zo veel mogelijk te verminderen.
- **We vertalen die afspraken naar concrete uitvoeringsprogramma's** (waaronder de warmteprogramma's).
- **We sturen op de uitvoering en voortgang.** We organiseren ons zo dat we beter kunnen doorpakken op knelpunten en sneller escaleren als dat nodig is om de doelen te halen. We maken afspraken over monitoring, leren en het meer systematisch ophalen van feedback tussen uitvoering en beleid.

11 / 16

Afspraak 1: Gezamenlijke opgave en doelen doorlopend in beeld gebracht.

Afspraak 2: Databehoeftte en voorgang op de opgave doorlopend gemonitord.

Afspraak 3: Samenhangende keuzes door betere afstemming van de plannen en producten.

Afspraak 4: Versterking verbinding tussen het ruimtelijk domein en het energiedomein.

Afspraak 5: Meer samenhang in sturing via bestuurlijk overleg Klimaat & Energie.

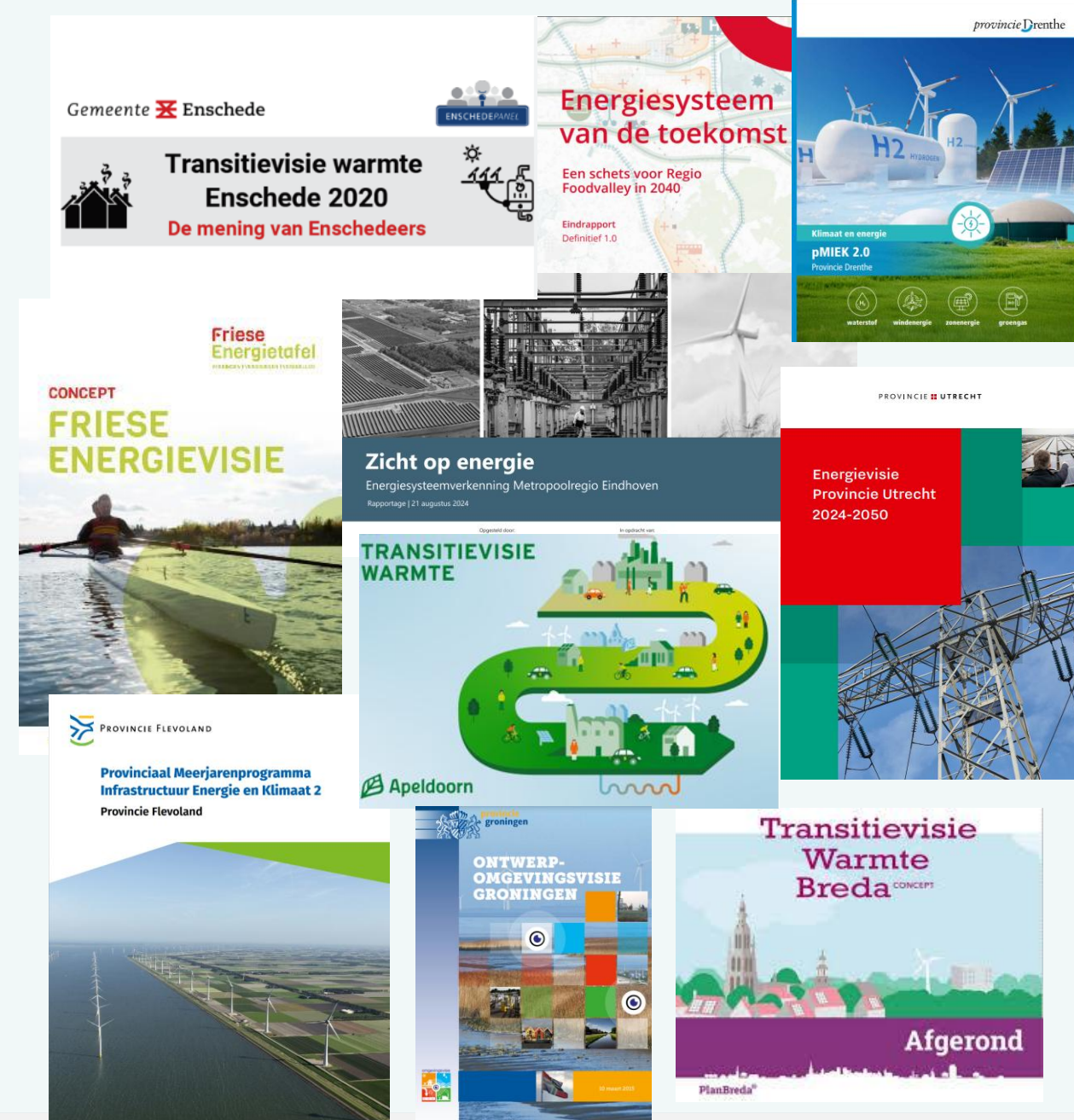
Afspraak 6: Expliciteren de rol van RES-regio's en Energyboards.

Afspraak 7: Knelpunten (uitvoerings)praktijk sneller signaleren en oplossen.

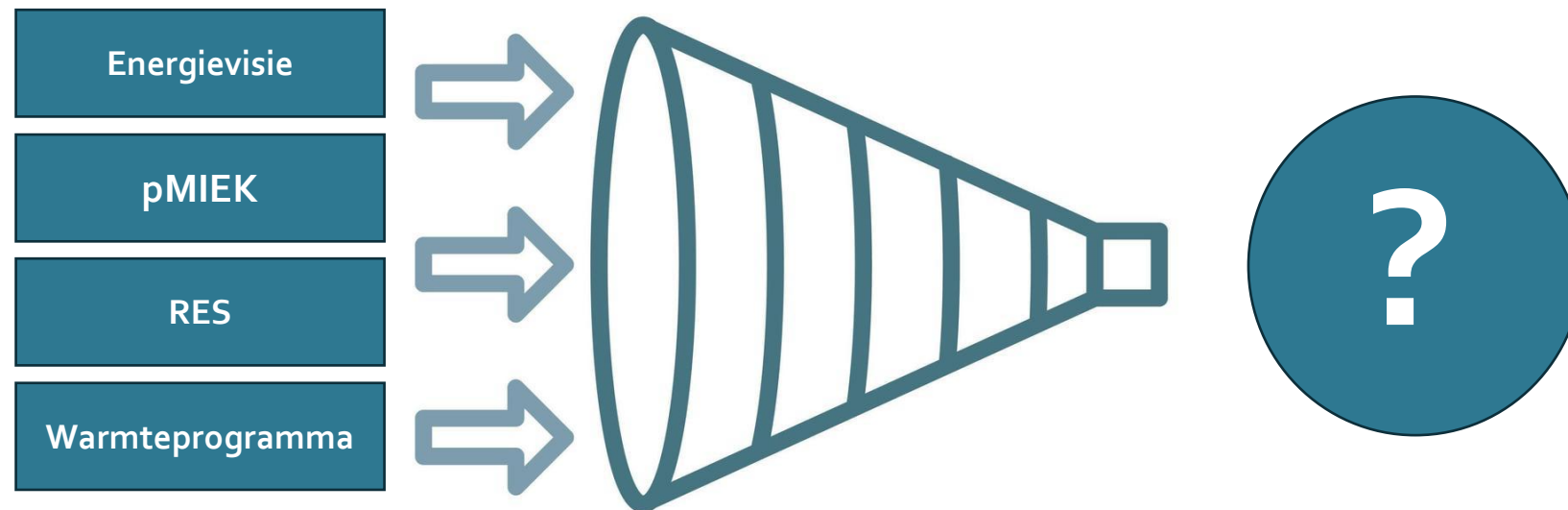
Afspraak 8: Ondersteuning uitvoering door een 'NP Energiesysteem'.

Welke producten zijn er allemaal?

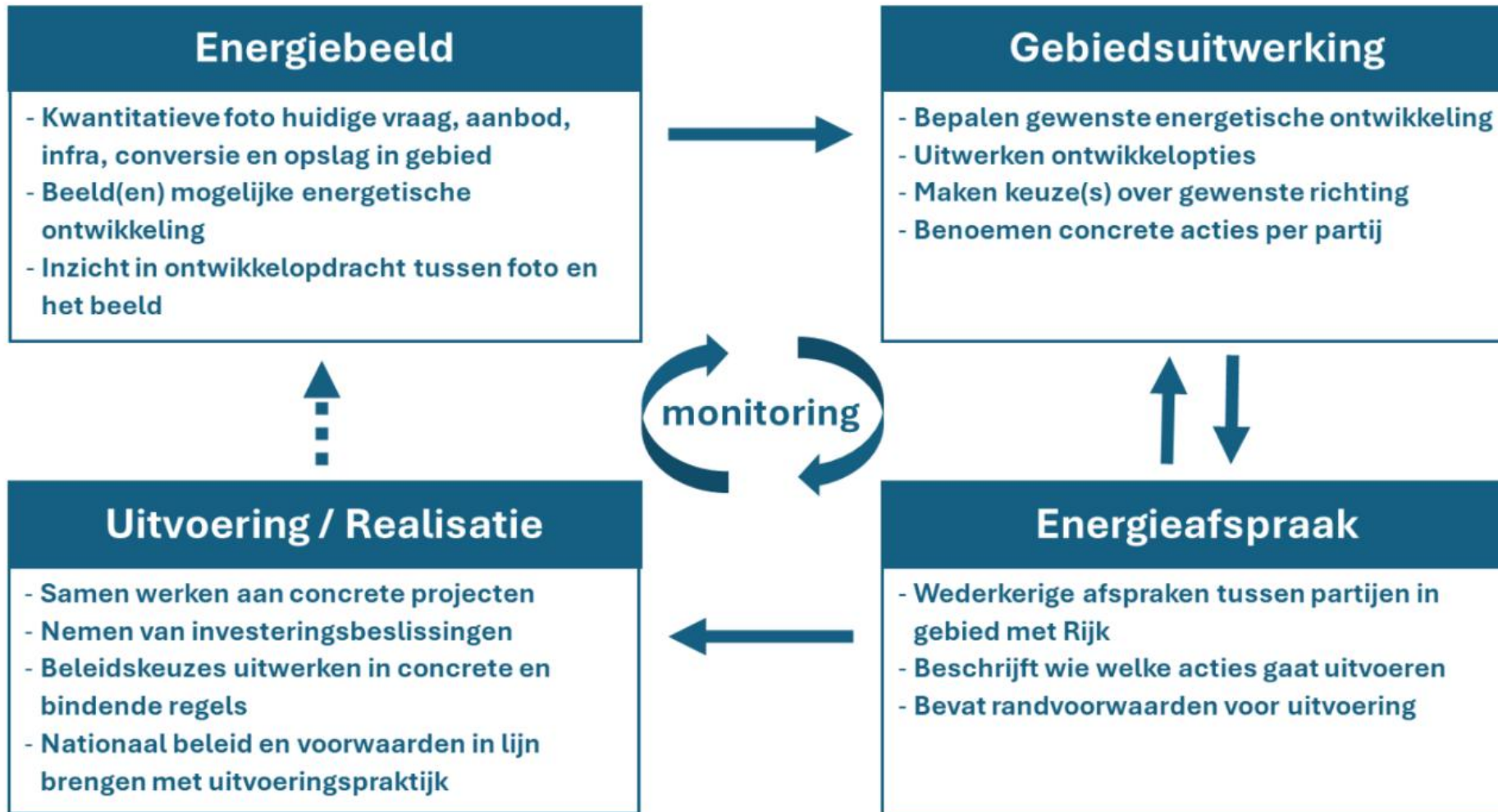
- Nationaal: MIEK, NPE, PEH.
- Provinciaal: Omgevingsvisie (POVI), pMIEK, provinciale energievisie.
- Regionaal: RES en RSW/ regionale energievisie.
- Gemeentelijk: Omgevingsvisie (GOVI) + energie, warmteprogramma, transitievisie warmte.

Van los naar samen

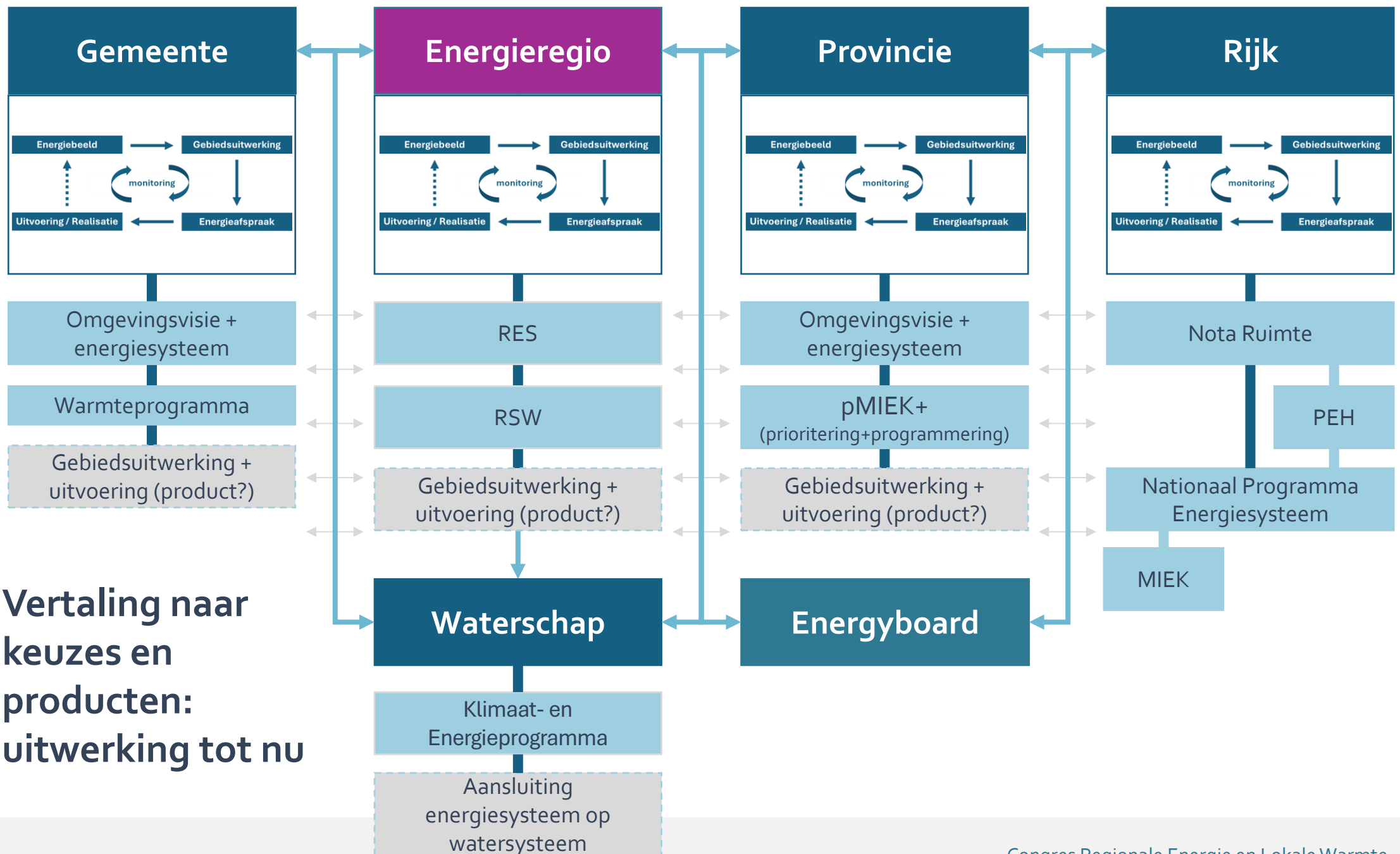
Schematische weergave werkwijze

Ervaringen gemeenten

- **Wisselend beeld** van gemeenten die begonnen zijn met energiesysteem analyse
- Belang en doel is duidelijk maar blijft goed om te herhalen: **mogelijk maken woningbouw, nieuwe duurzame gebouwen als scholen, energiehubs en energiedelen.**
- Gemeenten starten meestal met het op **orde brengen van data** (vraag en aanbod in beeld brengen)
- Wens om energieprogramma samen op te stellen of te schrijven met de regionale netbeheerders.
- **Netcongestie is de katalysator** om een energiesysteemprogramma op te stellen en dit aan de GOVI op te hangen.
- Systeem stopt niet bij de grenzen: **regionale samenwerking blijft belangrijk.**
- Tegelijkertijd **tricky als elke gemeenten een eigen energieprogramma (product) moet maken.** Dan krijgen we 342 verschillende energieprogramma's
- Behoeftte aan een energiebeeld op gemeentelijke schaal is uitgesproken

- Tot slot: **marktordening voor het inrichten van een optimaal energiesysteem is niet op orde,** starten zonder geld of capaciteit niet mogelijk

Sta op als je afgelopen 6 maanden een keuze hebt gemaakt die noodzakelijk is voor de ontwikkeling van het Energiesysteem van 2050

- **Wat was de keuze?**
- **Wat maakte de keuze mogelijk?**

2. De aanpak van Limburg

Regionale doorwerking visies (1/5)

Energievisie 1.0 Limburg

Een energievisie voor alle Limburgers

planMER voor de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie Limburg

Provincie Limburg

6 May 2025 - Restricted

Energievisie Noord en Midden Limburg

Energie van- en voor Noord en Midden Limburg

4 juni 2025

Regionale Energie Strategie (RES 1.0)
Zuid-Limburg

16 maart 2021

Energietransitie in Venray

In Nederland gebruiken we veel fossiele energie zoals aardgas en kolen. We hebben afgesproken dat we overstappen naar andere, meer duurzame energiebronnen. Omdat fossiele energie verantwoordelijk is voor een belangrijk deel van de CO2-uitstoot en dus voor de klimaatverandering. Maar ook omdat het Nederlandse aardgas opdraakt. Denk daarbij ook aan de problemen in Groningen. Daarnaast leidt de import van buitenlands gas tot een hogere energierekening en maakt het ons land en onze gemeente afhankelijk van andere landen.

Energietransitie in de gemeente Venray

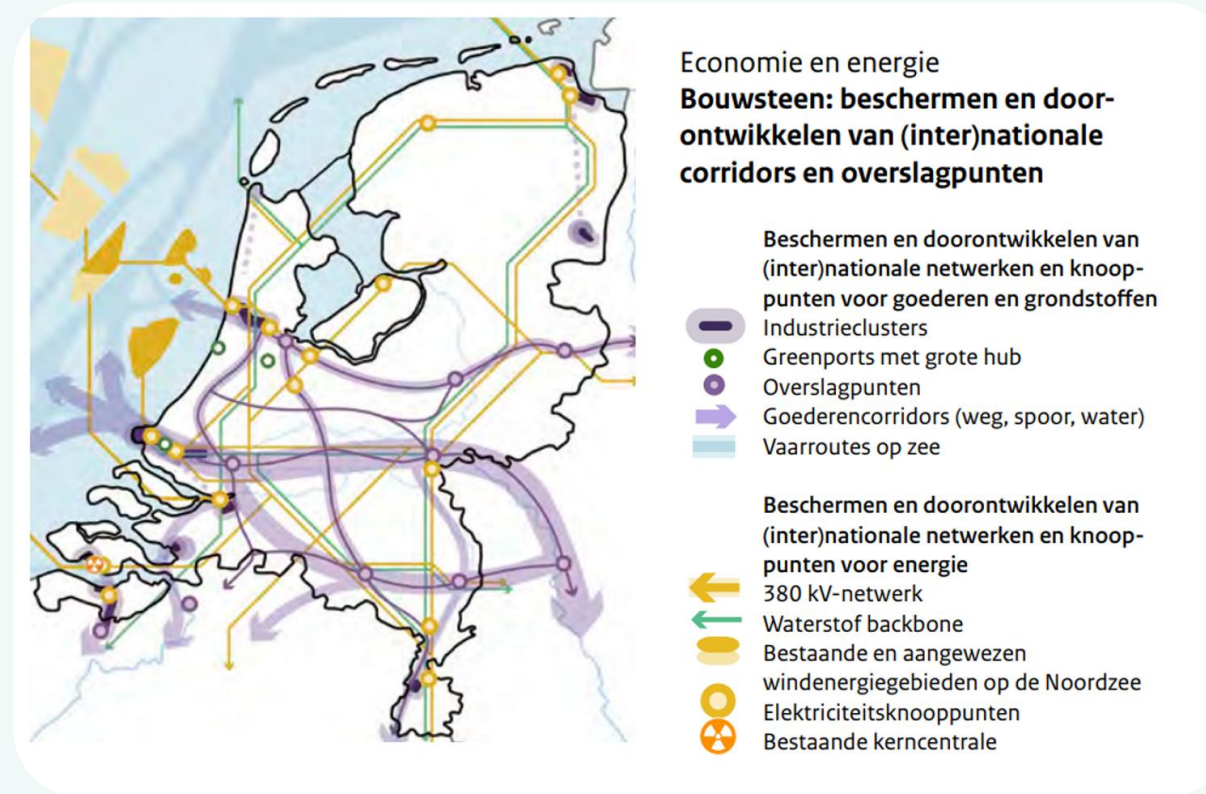

Zuid-Limburg
RES
Regionale
Energie
Strategie
Bijlage 2

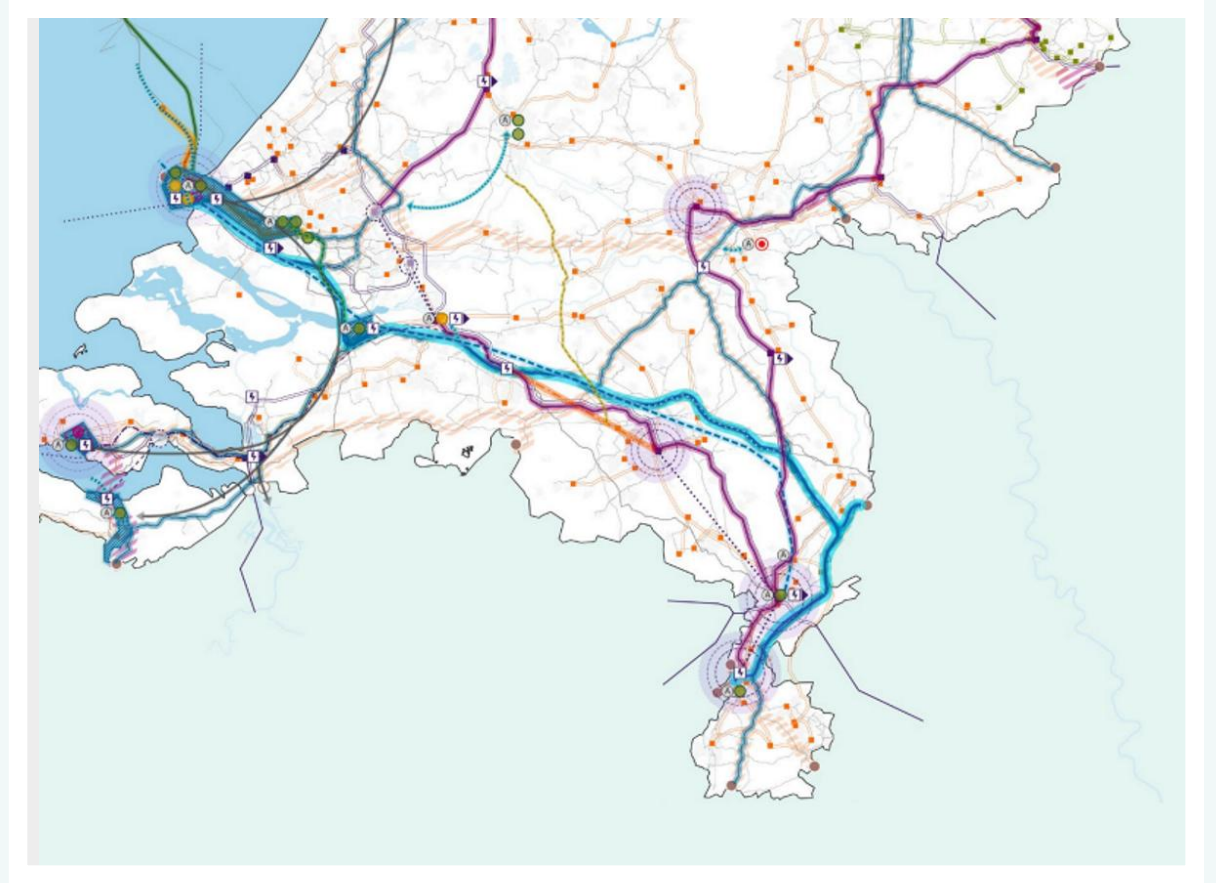
Gebiedsgericht werken in Limburg (2/5): Ontwerp Nota Ruimte

- Energie mede sturend
- Interconnecties buitenland
- Diepe aanlanding
- Chemelot en de benodigde verbindingen (waterstof, hoogspanning, Delta-Rijn Corridor (DRC))

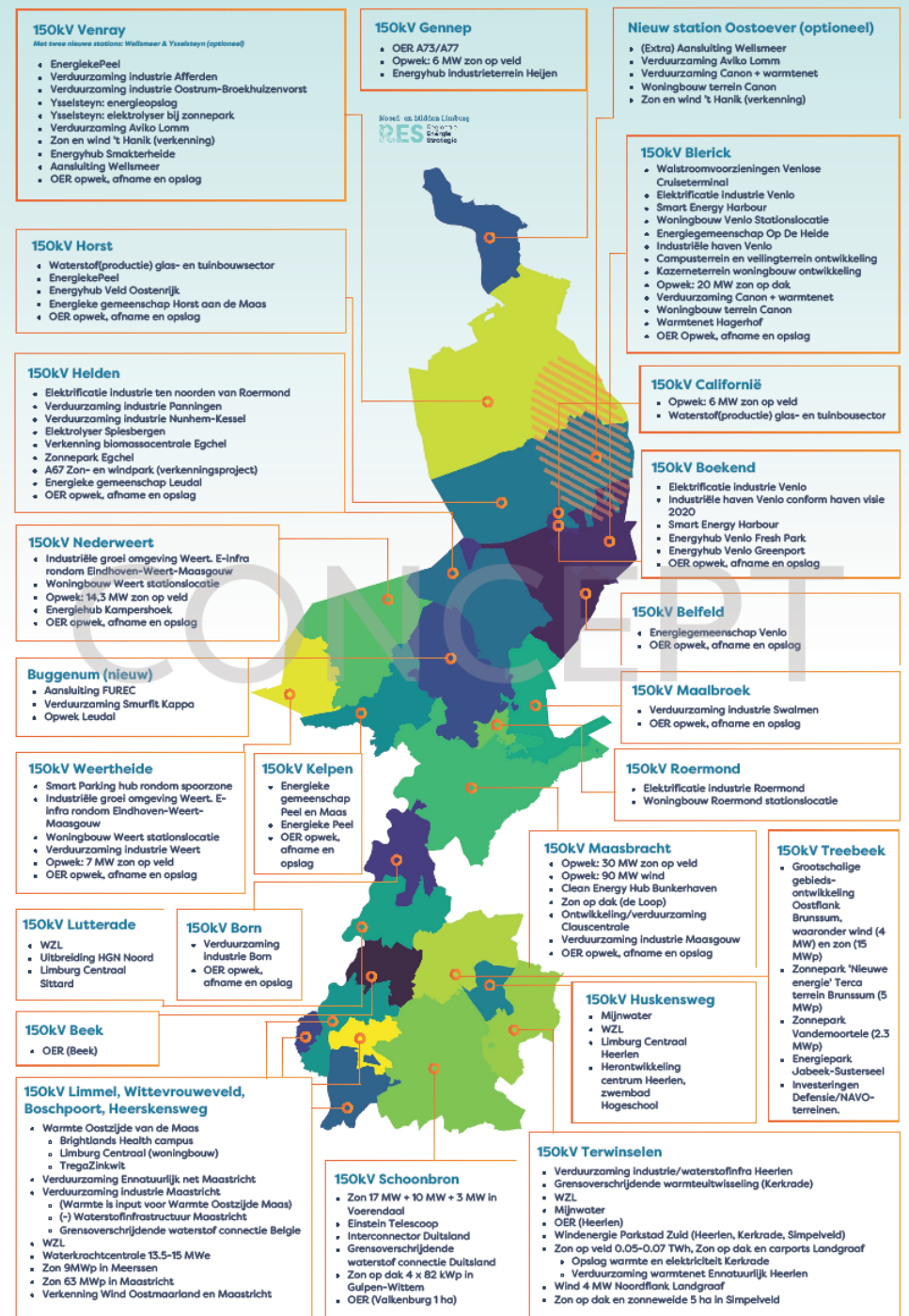
Gebiedsgericht werken in Limburg (3/5): Programma Energie Hoofdstructuur I (PEH)

- Ruimtelijke reservering voor infrastructuur van nationaal belang/schaal

Gebiedsgericht werken in Limburg (4/5): quickscan ontwikkeling Limburg

- Werkwijze om snel overzicht te hebben van belangrijkste ontwikkelingen
- Maar mist daardoor wel elementen...

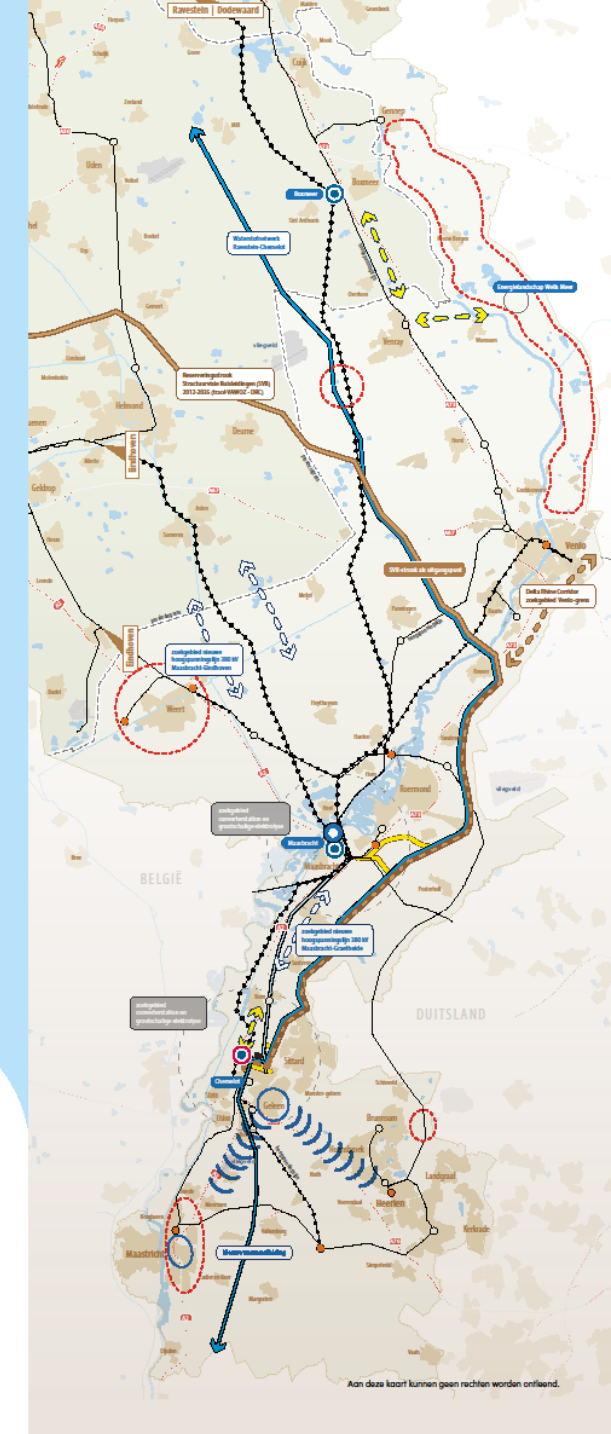
Gebiedsgericht werken in Limburg (5/5): pMIEK Limburg

- Focus op programmeren
- Verschillende Energiedragers
- Ruimtelijke uitdaging

Grootschalige energieprojecten Limburg

- Waterstofnetwerk
- Ondergrondse leidingen en kabels (Delta Rhine Corridor)
- Reserveringsstrook Structuurvisie Buisleidingen (SVB)
- Zoekgebied converterstation en grootschalige elektrolyse
- Zoekgebied nieuwe HSMS Station
- Bestaande hoogspanningslijn met 150kV station
- Uitbreiding bestaand station
- Verzwaring bestaande hoogspanningslijn 380 kV
- Vernieuwen bestaande hoogspanningslijn 150 kV
- Te onderzoeken aansluiting ondergrondse leidingtracé
- Nieuwe verbinding 150 kV
- Zoekgebied nieuwe hoogspanningslijn 380 kV
- Verzwaren bestaande verbinding 150 kV
- Vernieuwing hoogspanningsstation Maasbracht en Boxmeer 380 kV
- Nieuw hoogspanningsstation Graetheide 380 kV
- Clausentrale
- Warmtenet

www.energieprojectennederland.nl

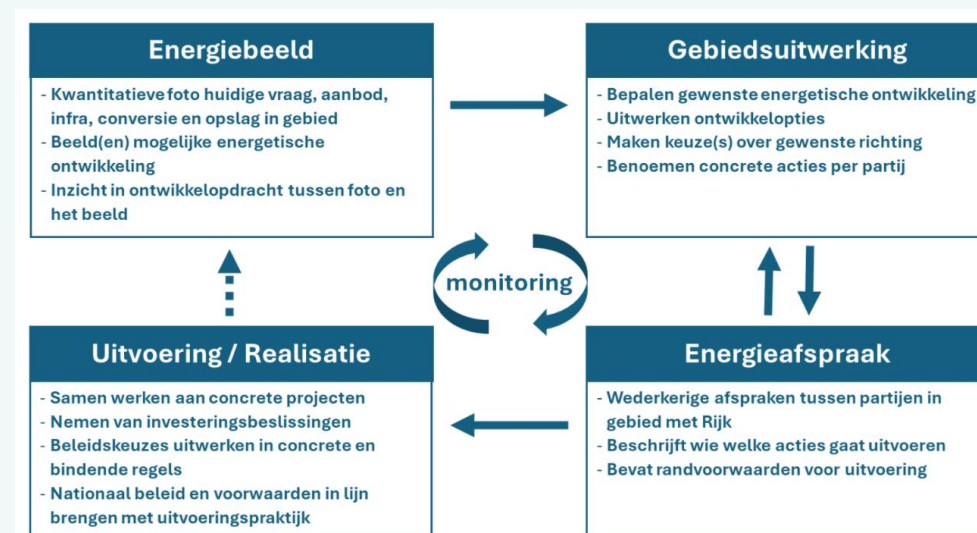
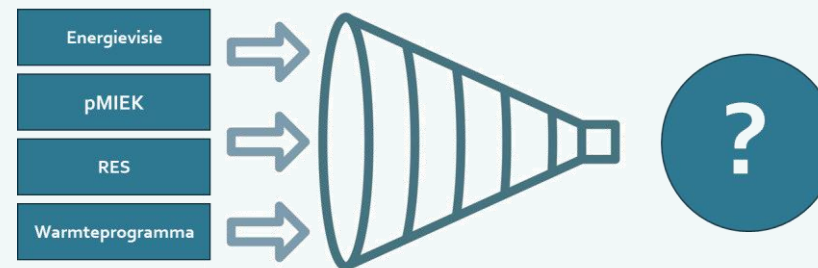

3. In gesprek!

- We zien de rijke informatiebasis van Limburg
- We willen toewerken naar een optelbaar energiebeeld

Vraag

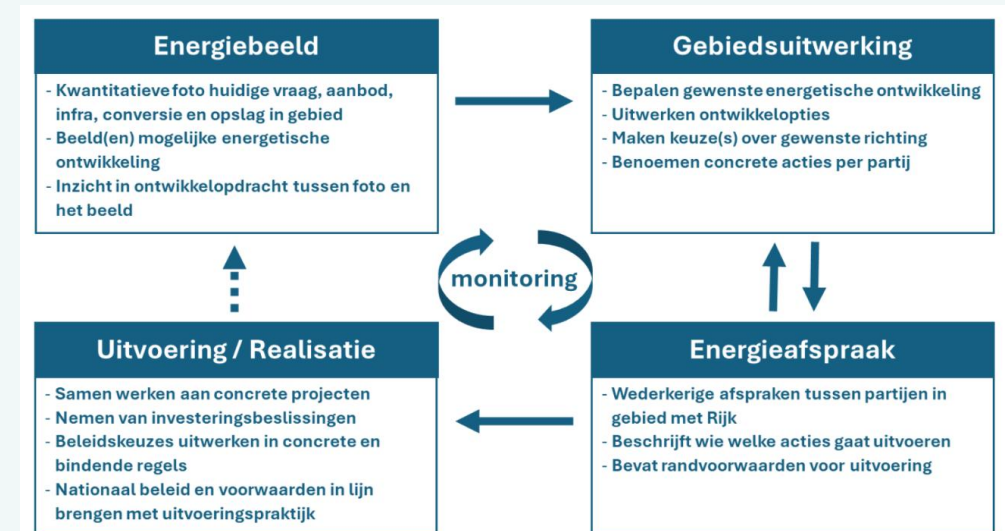
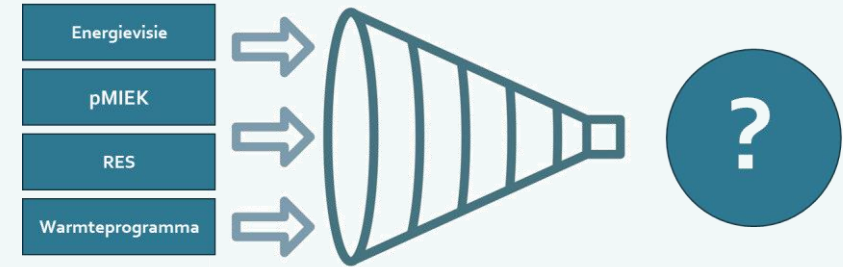
Wat zou je daar zelf in kunnen doen/wat is daarvoor nodig?

- We hebben veel ervaringen opgedaan en verschillende producten gemaakt

Vragen

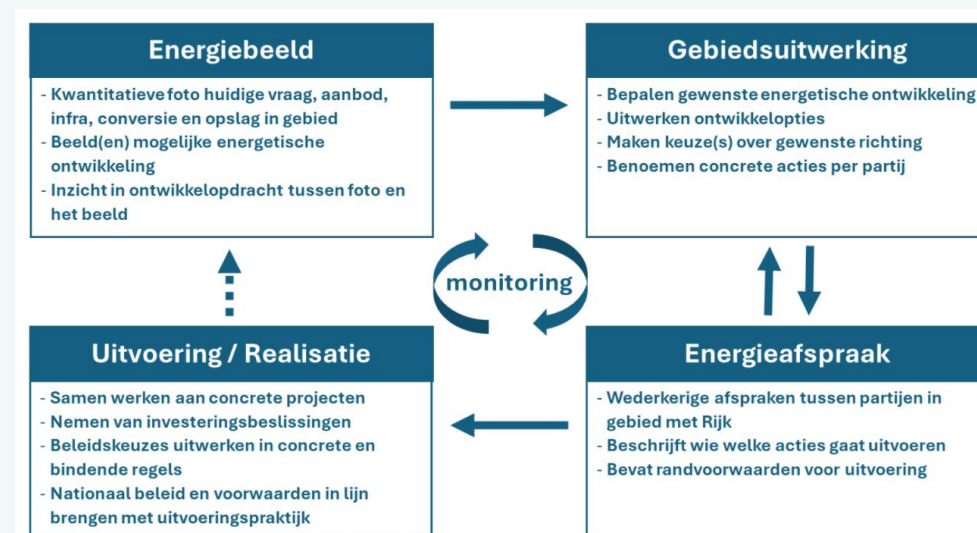
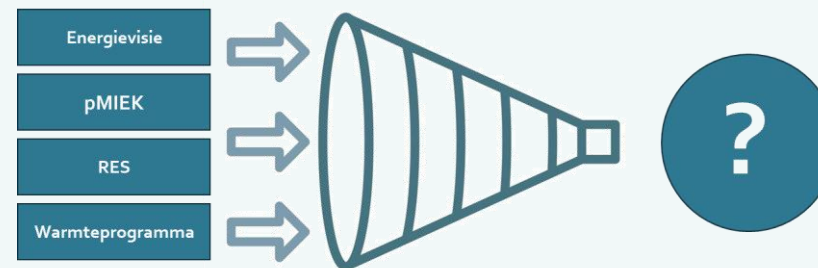
- Hoe komen we tot keuzes voor de ontwikkeling van het energiesysteem?
- Wat vergt dit dan van producten?

- Commitment op verschillende schalen is nodig

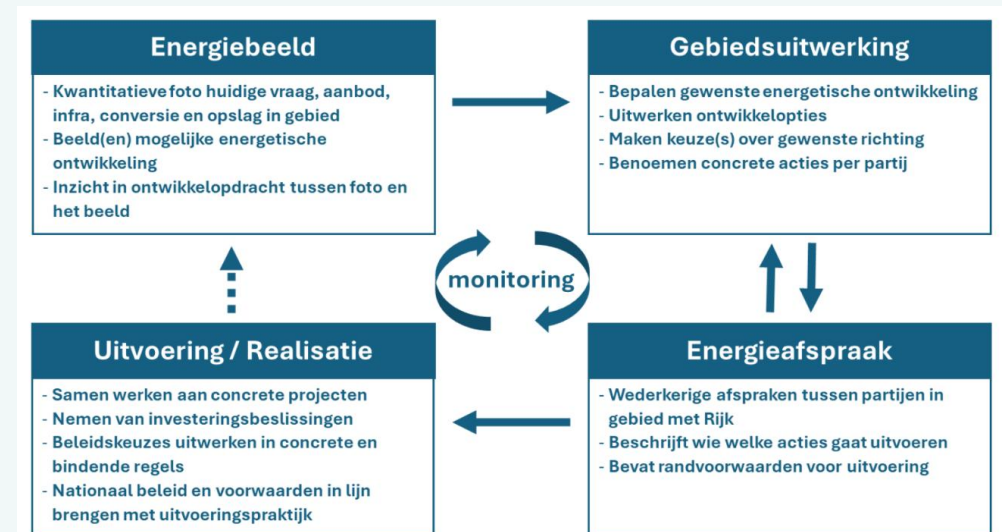
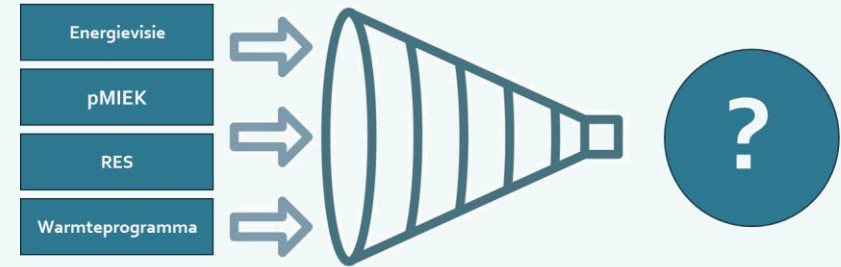
Vraag

Wat heb jij nodig van je omgeving (regio/provincie/Rijk) en wat heb je zelf te bieden?

Vraag

Hoe vertalen we het voorgaande naar realisatie/uitvoering?

4. Van gesprek naar vervolg

Vooruitblik

- Volgend jaar zetten we samen de volgende stap in de ontwikkeling van producten voor het energiesysteem
- We gaan verder met de uitwerking in de praktijk – samen met provincies, gemeenten, regio's, netbeheerders en marktpartijen.
- We nodigen jullie van harte uit om mee te denken en mee te doen in dit vervolgtraject.

- De volgende leer- en ontwikkeldag energiesysteem: maandag 24 november 2025
- Wil je je opgeven? Contact via integraal@programmerenenenergiesysteem.nl

Contact:

integraal@programmerenenergiesysteem.nl